

*До спеціалізованої вченої ради К 70.895.02
у Хмельницькому університеті управління
та права імені Леоніда Юзькова*

ВІДГУК

**офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента
КРИВОШЕЇНОЇ ІНГИ ВАЛЕРІЇВНИ
на дисертаційне дослідження
САНЧЕНКО Олени Ігорівни
«ТЕАТРАЛЬНА ПОСТАНОВКА ЯК ОБ’ЄКТ ПРАВА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне
право; міжнародне приватне право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Театральні постановки як об’єкт права інтелектуальної власності існують вже протягом кількох століть. Розвиток сучасних технологій та техніки у двадцять першому столітті безумовно впливають на виконавську діяльність акторів, на спецефекти, що супроводжують виконання, на можливості проведення якісної зйомки виконання, його «прямої» трансляції, у тому числі у мережі Інтернет а отже й вимагають від законодавця переосмислення правового регулювання відносин у сфері театральних постановок. Крім цього, сучасні можливості використання голограм-виконавців є новим викликом для переосмислення положень цивільного законодавства України в частині охорони атрибутів особистості, зокрема: голосу, імені, зображення. Отже, неперервний розвиток науки і техніки безумовно впливає на модернізацію самої виконавської діяльності, прогресивне використання й застосування технічних можливостей виконавської діяльності, а отже суттєво відрізняють театральну постановку від тієї форми постановки, що існувала кілька століть тому.

Викладене підкреслює актуальність обраної теми дослідження, свідчить про своєчасність визначення театральної постановки як об’єкта

права інтелектуальної власності, а також про доцільність визначення напрямків реформування чинного законодавства України про інтелектуальну власність з метою його удосконалення в частині регулювання відносин у театральній сфері.

Оцінка обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації, їх достовірності та новизни.

Представлене дисертаційне дослідження є одним з перших комплексних досліджень театральної постановки як об'єкта права інтелектуальної власності. Такий підхід дозволив здобувачу сформулювати конкретні завдання теоретичного та практичного характеру та обґрунтувати висновки, яким притаманні необхідні ознаки наукової новизни.

В дисертації здійснений комплексний аналіз поняття та видів театральної постановки як об'єкта права інтелектуальної власності, зроблено пропозиції щодо внесення змін до чинного цивільного законодавства України та актів міжнародного законодавства, що спрямовані на усунення суперечностей та подальшого удосконалення механізму регулювання відносин щодо охорони театральної постановки та часткового врегулювання відносин у театральній сфері.

Структура дисертації обумовлена метою, об'єктом і предметом дослідження. Дисертація складається зі вступу, 3 розділів, які охоплюють 6 підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатку.

У першому розділі дослідження «Загальнотеоретичні засади визначення поняття та ознак театральної постановки» автором здійснюється аналіз підходів щодо визначення театральної постановки та формується авторська система ознак театральної постановки як об'єкта права інтелектуальної власності. При цьому автор відходить від стандартного підходу щодо обмеженні визначення лише творчого характеру об'єкта та об'єктивної форми вираження та розвиває цю систему ознак, доповнюючи її специфічними ознаками, що мають обов'язковий та факультативний

характер. Безумовно, такий підхід свідчить про нестандартний, творчий підхід до дефініції театральної постановки.

Другий розділ дослідження «Класифікація театральних постановок та характеристика окремих їх видів» присвячений характеристиці окремих видів театральних постановок. При цьому автор влучно поєднує сукупність різноманітних видів постановок та об'єднує їх відповідними підставами для класифікації. Зазначений творчий підхід дозволив сформулювати єдину систему театральних постановок, визначити відмінності у правовому регулюванні театральних постановок, охарактеризувати особливості правового регулювання відносин у сфері окремих театральних постановок.

У третьому розділі дослідження «Театральна постановка в системі об'єктів права інтелектуальної власності» автором всебічно порівнюється театральна постановка з іншими видами, визначаються відмінності, що не дозволяють інші види визнавати театральною постановкою. Порівнюється правовий режим охорони театральної постановки з аудіовізуальним твором як складним об'єктом інтелектуальної власності, визначаються відмінності та спільні риси.

Такий підхід до визначення структури і змісту дослідження є логічним та послідовним, що дозволило всебічно висвітлити значне коло актуальних питань. Дисертаційне дослідження містить низку наукових положень, що мають важливе науково-теоретичне значення і практичну спрямованість. В дисертації використані загальнонаукові та спеціальні методи пізнання досліджуваних проблем, серед яких й діалектичний, метод аналізу і синтезу, індукції та дедукції, формально-логічний, системно-структурний та інші. Усі теоретичні положення були належним чином критично оцінені здобувачем і на цій основі вироблені пропозиції щодо удосконалення чинного цивільного законодавства України.

Дисертаційне дослідження Санченко Олени Ігорівни свідчить про ґрунтовне опрацювання нею чинного законодавства України та зарубіжних країн, спеціальної зокрема й зарубіжної літератури з означеної

проблематики. Джерельна база дисертації включає 258 найменувань, що є достатнім для досягнення поставлених завдань наукового дослідження.

Отже, в цілому ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації є достатньо високим, пропозиції зроблені на належному науковому рівні. Дисертаційна робота виконана згідно встановлених вимог, завершується науковими висновками, пропозиціями щодо удосконалення чинного цивільного законодавства.

Повнота викладу положень дисертації в роботах, опублікованих автором. Сформульовані в дисертації положення і висновки викладено в шістнадцяти публікаціях, з яких: шість наукових статей, із них чотири наукові статті – у фахових виданнях України з юридичних наук, одна у періодичному виданні іноземної держави (Чеська Республіка), одна у науковому електронному фаховому виданні, три наукові статті опубліковані у виданнях, що включено до наукометричних баз, а також десять – тези доповідей на науково-практичних заходах.

Практична і теоретична значимість отриманих результатів дисертаційного дослідження. Дисертаційне дослідження Володимира Васильовича Сенчука містить наукові положення, що мають науково-теоретичне значення і практичну спрямованість. Науковою новизною відзначається, передусім, саме дисертаційне дослідження, оскільки наукові підходи у ньому в Україні викладені в такому ракурсі вперше.

Схвалення викликає відображений у розділі першому роботи висновок, про своєрідність творчого характеру театральної постановки та об'єктивної форми вираження (стор.72-73). Заслуговує на схвалення, що автор розкриває саме специфіку можливих проявів цих критеріїв щодо театральної постановки, оскільки у наукових дослідженнях найчастіше згадуються ці ознаки, але щодо незначної кількості об'єктів взагалі вони розкриваються.

Крім цього також дуже вдалою вбачається система ознак театральної постановки, яка має практичне значення, адже саме за допомогою

специфічних ознак театральної постановки є можливість відрізнити її від ознак інших, схожих до неї видовищ, що є театралізованими.

Звертає на себе увагу й визначення значення класифікації театральних постановок (стор.129-131), адже саме юридично-значимі відмінності розкривають специфіку відносин, що виникають у театральній сфері та дозволяють охарактеризувати специфіку договірних відносин, зокрема з виконавцями щодо специфіки їх роботи.

У роботі запропоновано на законодавчому рівні використовувати саме формулювання «власна назва», замість законодавчого «конкретна назва» (стор. 50, 74 та інш). Як юридично-значимому елементу твору назві характерні такі риси як конкретність, ідентифікація, інформативність, художність, комерційність. Цей висновок заслуговує схвалення, адже у теорії права інтелектуальної власності важливо саме розвиватиме не тільки класифікацію назв твору, але й вимог, що пред'являються до назви. Автор роботи влучно розкрила та охарактеризувала зазначені вимоги «технічні» та «змістовні».

Схвалення заслуговує й матеріали правозастосовчої практики у сфері спорів, що стосуються театральних постановок, адже авторка вдало використовує приклади із судової практики та демонструє окремі аспекти порушення прав інтелектуальної власності у театральній сфері, окремі питання, пов'язані з дотриманням публічного порядку у сфері театральних постановок.

Слід також оцінити й запропоновані автором зміни до чинного законодавства України, представлені у висновках дисертаційного дослідження та сподіватись, що їх прийняття найближчим часом забезпечить належну правову охорону театральній постановці як об'єкту права інтелектуальної власності.

Разом з тим, позитивно оцінюючи проведену наукову роботу, необхідно зазначити, що дисертаційне дослідження не позбавлене певних недоліків, окремі проблеми тематики не знайшли відповідного рішення й

авторського обґрунтування, а деякі з них залишилися поза увагою автора, зокрема:

1. Дискусійним є положення викладене на стор. 126-127 дисертаційного дослідження, в якому вперше встановлено юридичні особливості вуличної театральної постановки, а саме отримання дозволу на проведення такого заходу у громадському місці та питання належного забезпечення охорони життя та здоров'я фізичних осіб, охорони наколишнього середовища. Вважаємо, що окреслені проблеми стосуються публічно-правових відносин і не розкривають особливостей вуличних театральних постановок саме, як об'єктів права інтелектуальної власності.

2. Дискусійним видається положення щодо визнання автором театральної постановки як складного твору лише постановника. Безумовно, постановник вносить творчий вклад в створення майбутньої театральної постановки, однак в процесі творчості використовуються інші об'єкти інтелектуальної власності, як об'єкти авторського права так і суміжних прав, які в своїй сукупності в кінцевому результаті створюють такий складний твір, як театральна постановка. Без сумніву постановник наділяється рядом прав, що визначені законодавством, в той же час викликає заперечення саме віднесення його до авторів. Права, що виникають у постановника за своєю юридичною природою тяжіють до прав, що виникають у упорядників складених творів, а саме право на здійснені ними підбір і розташування творів, що є результатом творчої праці (упорядкування). Права упорядників творів дещо вужчі за змістом аніж права авторів творів науки, літератури і мистецтва, крім того упорядник користується авторським правом за умови дотримання прав авторів кожного з творів, включених до складеного твору.

3. Викликає певні заперечення пропозиція викладена на сторінці 165 дисертаційного дослідження щодо необхідності вдосконалення Закону України "Про театри та театральну справу" у частині чіткого розмежування та визначення особистих немайнових і майнових прав суб'єктів, що приймають участь у створенні театральної постановки. На сьогодні в Україні

діє Закон України “Про авторське право і суміжні права”, що чітко визначає особисті немайнові і майнові права суб’єктів авторського права і суміжних прав. Закріплення прав в різних нормативних актах може привести до колізії норм, що ускладнить правову охорону та захист суб’єктів прав на театральну постановку.

4. У роботі неодноразово згадується, що театральна постановка існує у трьох фазах свого розвитку: додемонстраційній (підготовчій), демонстраційній (виставній) та постдемонстраційній (після завершення вистави) (стор. 17, 33, 65, 172 дисертаційного дослідження). При цьому було б доречно звернути саме на юридичне значення цих фаз, визначити можливі відмінності у правовому регулюванні відносин що виникають на цих фазах, особливості правової регламентації цих відносин тощо. Адже для наукової праці за юридичним фахом важливо саме акцентування на юридично-значимих особливостях та проявах відносин творчої діяльності.

5. Також автор оперує таким поняттям як «пересічний споживач», що є доволі цікавим відносно об’єктів авторського права. Наразі формування правозастосовчої практики дозволяє використовувати це поняття, але під час захисту потребує розкриття та обґрунтування критерії віднесення споживачів у сфері культурних індустрій до пересічних, що було б цікавим з позиції формування правозастосовчої практики.

6. Крім того, у роботі, зокрема за результатами сформованої класифікації театральних постановок, можливо було б сформулювати конкретні доповнення до чинного цивільного законодавства в частині правової охорони та формування правових засад використання окремих творів.

7. Також у роботі містяться певні технічні недоліки при оформленні списку використаних джерел тощо.

Однак висловлені зауваження не торкаються концептуальних положень дисертаційного дослідження, у своїй більшості стосуються дискусійних проблем, не применшують належного рівня рецензованого дослідження і не

впливають на загальну позитивну оцінку роботи та на її наукову і практичну цінність.

Зміст автореферату повною мірою відображає структуру, хід дослідження, основні положення і висновки дисертації. Автореферат не містить положень, що не увійшли до основного змісту дисертації.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що результати наукового пошуку можуть бути використані для подальших досліджень особливостей надання правової охорони театральним постановкам. Крім того, теоретичні висновки і пропозиції дисертації можуть бути використані для удосконалення відповідних інститутів права інтелектуальної власності. Основні положення роботи можуть бути корисними при підготовці підручників і навчальних посібників для студентів вищих навчальних закладів зі спеціальності правознавство, а також при викладанні курсу «Цивільне право», «Право інтелектуальної власності» та інших.

Загальний висновок дисертаційного дослідження. Дисертація *Санченко Олени Ігорівни* є самостійним, завершеним науковим дослідженням, в якому самостійні, науково обґрунтовані результати, спрямовані на вирішення конкретного для науки цивільного права завдання, а саме усунення правових проблем в механізмі надання правової охорони театральних постановок як об'єкта права інтелектуальної власності. Враховуючи наведене можна стверджувати про достатній рівень науковості та обґрунтованості висловлених автором у дисертації наукових суджень, положень, висновків і рекомендацій. Основні положення дисертації, належним чином були відображені у наукових працях, їх кількість відповідає відповідним вимогам. Висновки дисертаційної роботи містять необхідні ознаки наукової новизни та є авторськими. Підготовлені дисертантом пропозиції можуть бути використані у викладацькій діяльності.

Вищезазначене дає підстави для висновку, що дисертація *Санченко Олени Ігорівни* на тему «*Театральна постановка як об'єкт права інтелектуальної власності*», подана на здобуття наукового ступеня

кандидата юридичних наук, є кваліфікаційною науковою працею, виконана особисто здобувачем у вигляді спеціально підготовленого рукопису, який відповідає вимогам, встановленим у Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567.

Санченко Олена Ігорівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри інтелектуальної власності
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

І. Кривошеїна Кривошеїна І.В.

